

Apstiprinu:

Latvijas Republikas tiesībsargs
Juris Jansons

2019. gada 28. janvārī

Konkursa “Esi radošs – #RadiLikumu!” nolikums

1. Konkursa organizators

Konkursu organizē Latvijas Republikas tiesībsargs.

2. Konkursa mērķis

Konkursa mērķis ir veicināt bērnu un jauniešu izpratni par bērna tiesībām Latvijā un izstrādāt Bērnu tiesību aizsardzības likumu bērniem un jauniešiem draudzīgā valodā.

3. Konkursa uzdevums

Skolotājiem un skolēniem radošā un atraktīvā formā ir divi uzdevumi:

1. Izstrādāt bērniem draudzīgā valodā Bērnu tiesību aizsardzības likuma pantus saskaņā ar konkursa nolikuma 1. pielikumu.
2. Atspoguļot vienu bērna tiesību (pēc izvēles no konkursa nolikuma 1. pielikuma) radošā darbā (piemēram, uzfilmēts teatrāls uzvedums, multiplikācija, infografika, reportāža, prezentācija u.tml.).

4. Dalībnieki un komandu sastāvs

- 4.1. Konkursā piedalās 7., 8., 10., 11. klašu skolēni un skolotāji no vispārējās un profesionālās izglītības iestādēm.
- 4.2. Konkursa dalībnieki tiek dalīti un vērtēti divās klašu grupās:
 - pirmā grupa: 7., 8. klases;
 - otrā grupa: 10., 11. klases.
- 4.3. Lai piedalītos konkursā, dalībniekiem jāizveido komanda, kurā ir vismaz trīs (3) skolēni un viens (1) skolotājs. Skolotājs ir komandas kapteinis. Komandu veido vienas klases skolēni un viens skolotājs no skolas.

5. Darbu iesniegšanas kārtība

- 5.1. Konkurss notiek no 2019. gada 24. februāra līdz 2019. gada 7. aprīlim (ieskaitot).
- 5.2. Dalībai konkursā ir jāpiesakās elektroniski, līdz 2019. gada 24. februārim aizpildot pieteikumu <https://ej.uz/RadiLikumu>
- 5.3. Konkursam paredzētie uzdevumi jānosūta Latvijas Republikas tiesībsargam līdz 2019. gada 7. aprīlim uz e-pastu konkurss2019@tiesibsargs.lv vai pa pastu uz adresi Baznīcas iela 25, Rīga, LV -1010 (ar izsūtīšanas datumu ne vēlāk kā 07.04.2019.).
- 5.4. Pirmais uzdevums nosūtāms kā e-pasta pielikums (DOC, DOCX vai PDF formātā). Savukārt otrs uzdevums, ja tas ir elektroniskā formātā, saglabājams failu glabāšanas vietnē (google drive, onedrive, failiem.lv utt.) un e-pastā nosūtāma saite uz to. Lūdzam ņemt vērā, ka saitei jābūt derīgai vismaz divas nedēļas.

6. Konkursa prasības

- 6.1. Izpildot pirmo uzdevumu, likuma panti jāpārveido pēc iespējas vienkāršāk un īsāk, bet nezaudējot likuma panta būtību.
- 6.2. Konkursa otrā uzdevuma ievadā norāda īsu stāstu par darba autoriem, skolu (nosaukums), klasi un izvēlēto bērna tiesību, kas tiek atspoguļota.
- 6.3. Otrais uzdevums veidojams tā, lai to varētu izmantot kā izglītojošu materiālu par konkrēto bērna tiesību.
- 6.4. Ja otrais uzdevums izpildīts video vai audio formātā, tā ilgums nepārsniedz trīs (3) minūtes.
- 6.5. Uzdevumi jāizpilda latviešu valodā (izklāsts labā latviešu literārajā valodā, ievērotas gramatikas normas).
- 6.6. Uzdevumiem jābūt izpildītiem labā kvalitātē (sevišķi audio un videomateriāliem).
- 6.7. Iesniedzot uzdevumus, obligāti norāda:
- komandas nosaukums, skola un klase, kuru pārstāv komanda;
 - komandas kapteiņa kontaktinformācija (skolotāja vārds, uzvārds, e-pasta adrese, telefona nummurs);
 - komandas dalībnieku vārdi un uzvārdi.
- Iesniedzot darbu, darba autori piekrīt tam, ka konkursa organizatori bez papildu samaksas un saskaņošanas darbu drīkst rediģēt, reproducēt un publicēt pēc saviem ieskatiem ar atsauci uz darba autoru.
- Informējam, ka darbos norādītie personas dati tiks apstrādāti šī konkursa ietvaros. Datu pārzinis ir Latvijas Republikas tiesībsargs, Baznīcas iela 25, Rīgā, LV-1010.

7. Konkursa darbu vērtēšana

- 7.1. Plaģiāts, konkursa uzdevumiem neatbilstoši darbi un darbi, kuri neatbilst literārās valodas prasībām, netiks vērtēti.
- 7.2. Darbi, kas nav iesniegti noteiktajā kārtībā vai saņemti pēc šī nolikumā norādītā termiņa, netiek vērtēti.
- 7.3. Konkursa darbus vērtē Latvijas Republikas tiesībsarga izveidota komisija. Komisijā ietilpst desmit (10) žūrijas locekļi – septiņi (7) Tiesībsarga biroja pārstāvji, kā arī trīs (3) bērnu žūrijas pārstāvji.
- 7.4. Pirmā uzdevuma vērtēšana notiek pēc šādiem kritērijiem:

Kritērijs	Punktu skaits
Pants ir pārveidots īsā aprakstā par tā būtību;	0-10
Apraksta saturs – konkrēts, atbilstošs, radošs, saprotams;	0-10
Apraksta stils – interesants, izteiksme atbilst saturam	0-10
Teikumu struktūra – loģiska, pabeigta, prasmīga dažādu teikuma struktūru lietošana;	0-10
Leksika un valoda – viegli saprotama/uztverama, precīza, dzīva, tēmai atbilstoša	0-5
Gramatika – gramatikas likumu (interpunkcijas, vārdu pareizrakstības) ievērošana	0-5
Kopā (maksimālais punktu skaits)	50

7.5. Otrā uzdevuma vērtēšana notiek pēc šādiem kritērijiem:

Kritērijs	Punktu skaits
Darbu var izmantot kā izglītojošu materiālu par bērna tiesībām	0-5
Bērna tiesības atspoguļojums ir konkrēts, pārliecinošs, atbilstošs, saprotams;	0-10
Izpildījums ir interesants, radošs, kvalitatīvs	0-10
Kopā (maksimālais punktu skaits)	25

7.6. Žūrijas komisija konkursa rezultātus paziņo 2019. gada 7. maijā, informāciju par uzvarētājiem publicējot tiesībsarga mājaslapā www.tiesibsargs.lv.

7.7. Katrā klašu grupā tiek apbalvotas trīs (3) komandas, kuras ieguvušas lielāko punktu skaitu.

7.8. Konkursa žūrijas lēmums ir galīgs un neapstrīdams.

8. Apbalvošana

8.1. Galvenā konkursa balva (katrā klašu grupā) ir brauciens uz AHHA zinātnes centru Tartu, Igaunijā 2019. gada 28. maijā (<https://www.ahhaa.ee/>)¹.

8.2. Otrās un trešās vietas ieguvēji no katras klašu grupas saņem atzinības rakstus un piemiņas balvas no Latvijas Republikas tiesībsarga.

8.3. Žūrija ir tiesīga izvirzīt papildu veicināšanas balvas.

8.4. Ar konkursa uzvarētājiem konkursa organizators sazināsies individuāli, izmantojot iesniegto kontaktinformāciju.

8.5. Konkursa uzvarētāju apbalvošana notiks 2019. gada 21. maijā Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja telpās, Baznīcas ielā 25, Rīgā LV-1010, vai apmeklējot uzvarētāju komandas izglītības iestādi.

9. Kontakti

9.1. Papildu informāciju par konkursu var saņemt Tiesībsarga birojā, Rīgā, Baznīcas ielā 25, zvanot uz Tiesībsarga biroja bērnu tiesību nodaļu pa tālruni 67201409 vai sūtot jautājumu uz e-pastu: konkurss2019@tiesibsargs.lv.

9.2. Ar konkursa nolikumu ir iespējams iepazīties Latvijas Republikas Tiesībsarga mājaslapā www.tiesibsargs.lv.

¹ Apmaksātā braucienā tiek iekļautas ieejas biļetes un pusdienas visiem komandas dalībniekiem un skolotājiem, kā arī tiek segti transporta izdevumi no attiecīgās izglītības iestādes līdz AHHA zinātnes centram turp un atpakaļ (autobusa noma). Brauciena datums var tikt mainīts neparedzamu iemeslu dēļ.

1. grupā (7., 8., klašu audzēkņu) Bērnu tiesību aizsardzības likuma pārveidojamie panti:

4. pants. Bērna tiesību aizsardzības mērķi

Bērna tiesības tiek aizsargātas, lai sasniegtu šādus mērķus:

- 1) sabiedrības interesēm atbilstošas vērtību orientācijas veidošanos un nostiprināšanos bērnā;
- 2) bērna orientāciju uz darbu kā vienīgo morāli atbalstāmo eksistences līdzekļu iegūšanas un labklājības avotu;
- 3) bērna orientāciju uz ģimeni kā sabiedrības organizācijas pamatvērtību un vienu no sabiedrības un indivīda galvenajām vērtībām;
- 4) bērna orientāciju uz veselīgu dzīvesveidu kā tautas izdzīvošanas objektīvu priekšnosacījumu;
- 5) bērna drošību, kā arī viņa veselības un dzīvības maksimālu aizsardzību, sevišķu uzmanību tam veltot publisku pasākumu vai bērniem pieejamu publisku izklaides, sporta vai atpūtas vietu apmeklēšanas, bruņotu konfliktu, ugunsgrēku vai citu ārkārtas situāciju (plūdu, vētras, paaugstināta radiācijas līmeņa u.tml.) laikā.

5. pants. Bērna tiesību aizsardzības subjekti

(1) Bērna tiesību aizsardzību valstī nodrošina:

- 1) bērna vecāki (adoptētāji), audžuģimene un aizbildņi;
- 2) izglītības, kultūras, veselības aprūpes un bērnu aprūpes iestādes;
- 3) valsts un pašvaldību institūcijas;
- 4) sabiedriskās organizācijas un citas fiziskās vai juridiskās personas, kuru darbība saistīta ar atbalsta un palīdzības sniegšanu bērniem;
- 5) darba devēji.

(2) Aizsargājamas arī bērnu organizācijas un ģimene.

7. pants. Bērna tiesības uz dzīvību un attīstību

Katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību.

7.¹ pants. Bērna tiesības uz ģimeni

Katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz ģimeni.

8. pants. Bērna tiesības uz individualitāti

(1) Kopš dzimšanas brīža bērnam ir tiesības uz vārdu, uzvārdu un pilsonības iegūšanu. Bērnu reģistrē atbilstoši likumam.

(2) Bērnam ir tiesības uz savas identitātes saglabāšanu.

9. pants. Bērna tiesības uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību

(1) Bērnam ir tiesības uz privāto dzīvi, dzīvojamās telpas un korespondences noslēpumu, personas neaizskaramību un brīvību.

(2) Pret bērnu nedrīkst izturēties cietsirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa cieņu un godu.

10. pants. Bērna tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem

(1) Bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte.

(2) Bērnam ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem ir tiesības arī uz visu, kas nepieciešams viņa speciālo vajadzību apmierināšanai.

(3) Bērnam ir tiesības uz pastāvīgu dzīvesvietu.

11. pants. Bērna tiesības uz izglītību un jaunradi

(1) Valsts nodrošina visiem bērniem vienādas tiesības un iespējas iegūt izglītību atbilstoši katra spējām.

(2) Bērnam ir tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu, pamata un vidējo izglītību, kā arī arodizglītību.

(3) Pie Latvijas mazākumtautībām piederošiem bērniem ir tiesības iegūt izglītību dzimtajā valodā atbilstoši izglītības likumam.

(4) Bērnam ir autortiesības, kā arī patenttiesības uz savu izgudrojumu.

(5) Bērnam ir tiesības apgūt kultūras mantojumu un piedalīties tā aizsardzībā, kā arī attīstīt savas jaunrades spējas.

12. pants. Bērna sociālās tiesības

(1) Bērnam ir tiesības apgūt profesiju un atbilstoši tai izvēlēties darbu. Profesijas apguve tiek nodrošināta izglītības iestādēs, bet bērniem, kuri sasnieguši 15 gadu vecumu un ir reģistrējušies kā bezdarbnieki, — ar valsts nodarbinātības dienesta starpniecību.

(2) Bērnam ir tiesības uz bezmaksas veselības aprūpi, ko nosaka valsts programma.

(3) Bērnam, kurš nesaņem pietiekamu vecāku aprūpi, ir tiesības uz valsts un pašvaldības sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem.

(4) Katram bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam valsts un pašvaldība nodrošina Ministru kabineta noteiktās sociālās garantijas.

13. pants. Bērna brīvības

(1) Bērnam ir tiesības brīvi izteikt savas domas, šajā nolūkā saņemt un sniegt jebkāda veida informāciju, tiesības tikt uzklašātam, kā arī tiesības uz apziņas un ticības brīvību. Bērna reliģisko piederību nosaka vecāki.

(2) Bērnam ir tiesības uz biedrošanās brīvību tiktāl, ciktāl tas neapdraud viņa veselību un dzīvību.

(3) Bērnam ir tiesības piedalīties pašpārvaldē izglītības, kultūras un sporta jomā. Jebkurās citās jomās, kas skar bērna intereses, bērna viedoklim veltāma pienācīga vērība atbilstoši viņa vecumam un briedumam.

14. pants. Bērna tiesības uz īpašumu

(1) Bērnam ir tiesības uz īpašumu.

(2) Bērnam ir tiesības atkarībā no viņa vecuma pašam vai ar savu likumīgo pārstāvju starpniecību veikt darījumus un īstenot citas likumā noteiktās īpašnieka tiesības.

15. pants. Bērna tiesības uz aizsardzību no ekspluatācijas

(1) Bērnam ir tiesības būt pasargātam no ekonomiskas ekspluatācijas, no nodarbināšanas bīstamos vai viņa veselībai, fiziskajai, psihiskajai vai tikumiskajai attīstībai kaitīgos apstākļos, nakts darbā vai tādā darba laikā, kas kavē viņa izglītošanos.

(2) Bērnam ir tiesības būt pasargātam no fiziskas un garīgas ekspluatācijas, no seksuālas ekspluatācijas un pavadināšanas, kā arī no citiem ekspluatācijas veidiem, kas jebkā varētu viņam kaitēt.

24. pants. Vecāku pienākumi pret bērnu

(1) Atbilstoši Civillikumam noteikumiem vecāku pienākums ir rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās.

(2) Vecāku pienākums ir sagatavot bērnu patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, pēc iespējas respektējot viņa individualitāti, ievērojot spējas un tieksmes.

(3) Vecāki ir bērna dabiskie aizbildņi (likumiskie pārstāvji).

Viņu pienākums ir aizstāvēt bērna tiesības un ar likumu aizsargātās intereses.

(4) Par vecāku pienākumu nepildīšanu vai aizgādības tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, bērna fizisku sodīšanu, kā arī cietsirdīgu izturēšanos pret viņu vecāki saucami pie likumā noteiktās atbildības.

(5) Vecāku gribas izpausmēm attiecībā uz bērnu var noteikt ierobežojumus neatkarīgi no viņu uzskatiem un reliģiskās pārliecības, ja ir konstatēts, ka tās fiziski vai garīgi varētu kaitēt bērna turpmākajai attīstībai.

(6) Vecākiem vai personai, kuras aprūpē bērns nodots, ir pienākums neatstāt bērnu līdz septiņu gadu vecumam bez pieaugušo vai personu, ne jaunāku par 13 gadiem, klātbūtnes.

46. pants. Bērna tiesības uz tīru dzīves vidi

(1) Visām personām un institūcijām ir pienākums izvairīties no kaitējuma nodarīšanas apkārtējai videi, lai nepārkāptu bērna tiesības uz pilnvērtīgu dzīvi, veselību un attīstību.

(2) Valsts atbilstoši Vides aizsardzības likumam nodrošina uzraudzību pār to kaitīgo faktoru un slimību izraisītāju novēršanu, kuri var negatīvi ietekmēt bērna veselību.

(3) Valsts pienākums ir sniegt attiecīgu informāciju par vides faktisko stāvokli gan visā valstī, gan arī konkrētā tās teritorijā.

47. pants. Pamatnoteikumi bērna aizsardzībai no negatīvās sociālās vides ietekmes

(1) Valsts institūciju un pašvaldību, fizisko un juridisko personu pienākums ir aizsargāt bērnu no negatīvās sociālās vides ietekmes.

(2) Lai mazinātu negatīvas sociālās vides ietekmi, valsts sociālās politikas uzdevums ir veidot labvēlīgu kultūrvidi un popularizēt veselīgu dzīvesveidu. Valsts budžetā tam atvēlami līdzekļi.

(3) Sabiedriskais radio un sabiedriskā televīzija nacionālā pasūtījuma ietvaros ik gadu veido veselīgu dzīvesveidu popularizējošas programmas.

53. pants. Bērna ar īpašām vajadzībām jēdziens

Bērns ar īpašām vajadzībām ir bērns, kuram sakarā ar slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisītiem orgānu sistēmas funkciju traucējumiem ir nepieciešama papildu medicīniskā, pedagoģiskā un sociālā palīdzība neatkarīgi no tā, vai likumā paredzētajā kārtībā ir noteikta invaliditāte.

54. pants. Tiesības bērnam ar īpašām vajadzībām dzīvot pilnvērtīgu dzīvi

Bērnam ar īpašām vajadzībām ir tādas pašas tiesības uz aktīvu dzīvi, tiesības attīstīties un iegūt vispārējo un profesionālo izglītību atbilstoši savām fiziskajām un garīgajām spējām un vēlmēm, kā arī tiesības piedalīties sabiedriskajā dzīvē kā jebkuram citam bērnam.

55. pants. Īpaša aprūpe bērnam ar īpašām vajadzībām

(1) Bērnam ar īpašām vajadzībām ir tiesības uz vecāku īpašu aprūpi.

(2) Valsts un pašvaldība palīdz bērnam ar īpašām vajadzībām iekļauties sabiedrībā un nodrošina viņam izglītību, veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus atbilstoši normatīvajiem aktiem.

(3) Bērns ar īpašām vajadzībām, kura aprūpi ģimene nevar nodrošināt, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ņemams pilnā valsts vai pašvaldības aprūpē.

(4) Nododot adopcijai bērnu ar īpašām vajadzībām, adoptētāji informējami par bērna veselības stāvokli, attīstības īpatnībām un to sekām, kā arī par bērna aprūpes īpatnībām.

56. pants. Pedagoģisko un sociālās sfēras darbinieku sagatavošana darbam ar bērniem ar īpašām vajadzībām

Pedagoģiskie un sociālās sfēras darbinieki īpaši jāapmāca darbam ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Šim nolūkam Izglītības un zinātnes ministrija un Labklājības ministrija izstrādā speciālas apmācību programmas.

57. pants. Bērna atbildība par likumpārkāpumiem

(1) Saskaņā ar likumu pie administratīvās atbildības var saukt bērnu (turpmāk arī — nepilngadīgo), kurš administratīvo pārkāpumu izdarījis pēc 14 gadu vecuma sasniegšanas, bet pie kriminālatbildības — nepilngadīgo, kurš noziedzīgu nodarījumu izdarījis pēc 14 gadu vecuma sasniegšanas.

(2) Bērna tiesību garantijas laikā, kad viņš ir aizturēts par administratīvo pārkāpumu vai noziedzīgu nodarījumu, apcietināts, arestēts vai atrodas brīvības atņemšanas vietā, nosaka likumi, kas paredz administratīvo atbildību un reglamentē kriminālprocesu vai soda izciešanu. Katram bērnam ir tiesības vērsties ar iesniegumu bērna tiesību aizsardzības institūcijās. Šī sarakste nav cenzējama. Iestādes vadītājs nodrošina, lai iesniegums nekavējoties tiktu nosūtīts adresātam.

(3) Par bērnu iesaistīšanu noziegumā vai citās prettiesiskās darbībās vainīgās personas saucas pie likumā noteiktās atbildības.

59. pants. Bērna nogādāšana policijas iestādē

(1) Policijas iestādē nogādā bērnu, kurš:

1) izdarījis darbības, par kurām paredzēta kriminālatbildība;

2) izdarījis administratīvu pārkāpumu, ja citādi nav iespējams noskaidrot bērna identitāti un sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu;

3) atrodas sabiedriskā vietā reibuma stāvoklī;

4) ubago;

5) nav sasniedzis 16 gadu vecumu un atrodas sabiedriskā vietā bez vecāku, aizbildņa, audžuģimenes, bērnu aprūpes iestādes vadītāja vai viņu pilnvarotas pilngadīgas personas klātbūtnes nakts laikā. Par nakts laiku šā panta izpratnē uzskatāms laiks no pulksten 22.00 līdz 6.00, ja attiecīgā pašvaldība attiecībā uz šo laiku nav noteikusi stingrākus ierobežojumus;

6) apmaldījies vai pamests, vai arī atrodas tādos apstākļos, kas bīstami bērnam vai var kaitēt viņa attīstībai;

7) patvaļīgi aizgājis no ģimenes, aizbildņa, audžuģimenes vai bērnu aprūpes iestādes.

(2) Šā panta pirmās daļas 3.—7.punktā paredzētajos gadījumos bērna nogādāšana policijā pieļaujama, ja nav

iespējams viņam sniegt palīdzību citādā veidā. Gadījumos, kad policija konstatē bērna klaiņošanu, ubagošanu, apreibināšanos ar narkotiskajām, toksiskajām vielām vai alkoholiskajiem dzērieniem, nelabvēlīgu vidi ģimenē, kā arī citus apstākļus, kas var kaitēt bērnam, tā informē attiecīgo bāriņtiesu un sociālo dienestu.

(3) Policijā nogādāto bērnu nedrīkst turēt kopā ar pilngadīgiem likumpārkāpējiem, un bērnam nodrošināma pastāvīga pieaugušo uzraudzība. Bērnu nedrīkst pakļaut nekāda fiziskai vai psihiskai iespaidošanai, nedrīkst piespiest liecināt vai atzīt vainu.

(4) Paskaidrojumus no policijas iestādē nogādāta bērna saistībā ar šā panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem var prasīt policijas darbinieks, kuram ir šā likuma 5.¹ panta pirmajā daļā noteiktās speciālās zināšanas bērnu tiesību aizsardzības jomā, piedaloties vecākam, aizbildnim, bāriņtiesas (ja bērns nodots audžuģimenē) vai bērnu aprūpes iestādes pārstāvim vai viņu pilnvarotai personai (turpmāk — vecāks). Ja vecāka piedalīšanās ir pretrunā ar bērna interesēm, vecāks paskaidrojumu prasīšanā atsakās piedalīties vai nav sasniedzams, policijas darbinieks pieaicina citu personu, kurai bērns uzticas, vai psihologu.

(5) Ja policijā ir nogādāts bērns ar īpašām vajadzībām, nodrošināmi apstākļi viņa īpašo vajadzību apmierināšanai, kā arī, ja nepieciešams, pieaicināms speciālists medicīniskās un citas palīdzības sniegšanai bērnam.

(6) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā policija noskaidro, vai bērnam ir īpašas vajadzības, un pieaicina kompetentu speciālistu, kā arī nosaka kārtību, kādā policija nodrošina apstākļus bērna īpašo vajadzību apmierināšanai.

60. pants. Pasākumi, kas veicami, ja bērnam nepieciešama palīdzība

(1) Ja bērns nogādāts policijas iestādē šā likuma 59.panta pirmajā daļā minēto apstākļu dēļ, viņu var tur turēt līdz nodošanai vecākiem, aizbildnim, audžuģimenei, bērnu aprūpes iestādes pārstāvim vai viņu pilnvarotai personai.

(2) Ja četru stundu laikā nav iespējams noskaidrot bērna personību un nodot bērnu vecākiem, audžuģimenei, aizbildnim, bērnu aprūpes iestādei, kuru viņš pametis, vai to pilnvarotai personai un ja bērnam kā drošības līdzekli nepiemēro apcietinājumu, policija viņu ievieto audžuģimenē, krīzes centrā vai bērnu aprūpes iestādē, bet, ja tas nav iespējams, profilakses iestādē un ne vēlāk kā nākamajā darb dienā paziņo par to bāriņtiesai un pašvaldības sociālajam dienestam.

(3) Ja policijā nogādāts bērns, kurš ir alkoholisko dzērienu, narkotisko vai toksisko vielu vai citu apreibinošu vielu iespaidā, vai arī ir aizdomas, ka bērns tiek seksuāli izmantots, kļuvis par prettiesiskas darbības upuri vai ir pamudināts uz ubagošanu, policija noskaidro apreibinošo vielu iegūšanas un lietošanas apstākļus, kā arī personas, kuras pamudinājušas bērnu uz viņam kaitīgām darbībām vai veikušas pret viņu prettiesisku darbību.

(4) Ja policijā nogādātajam bērnam nepieciešama medicīniskā palīdzība, policija organizē bērna nogādāšanu ārstniecības iestādē un pārliecinās, ka bērns tajā tiek uzņemts vai viņam tiek sniegta ambulatorā ārstnieciskā palīdzība.

70. pants. Bērna tiesību aizsardzības subjektu pienākumi

(1) Katra bērna tiesību aizsardzības subjekta pienākums ir jebkurā gadījumā sniegt palīdzību bērnam, kuram tā nepieciešama, izvērtējot konkrētā bērna vajadzības un attiecīgās situācijas apstākļus. Ja ir šaubas par personas nepilngadību, persona līdz tās vecuma noskaidrošanai tiek uzskatīta par nepilngadīgu un šai personai tiek nodrošināta attiecīga palīdzība.

(2) Bērnam pašam un citām personām ir tiesības vērsties pēc palīdzības bērna tiesību aizsardzības institūcijās un citās valsts un pašvaldību institūcijās, un šīs institūcijas ikvienā gadījumā veic likumā paredzētās darbības pārkāpuma, ja tāds tiek konstatēts, novēršanai, kā arī atbalsta un palīdzības sniegšanai bērnam. Bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citu tādu iestāžu vadītājiem, kurās uzturas bērni, ir pienākums noteikt bērnu sūdzību iesniegšanas un izskatīšanas kārtību un padarīt to bērniem zināmu un pieejamu.

71. pants. Aizliegums izplatīt informāciju par bērnu

(1) Informācija, kuru par bērnu ieguvis bērnu aprūpes, izglītības, sociālās palīdzības vai citas iestādes darbinieks vai valsts vai pašvaldības institūcijas darbinieks, pildot amata pienākumus, ir konfidenciāla, un ziņas, kas jebkādā veidā varētu kaitēt bērna turpmākajai attīstībai vai viņa psiholoģiskā līdzsvara saglabāšanai, nav izpaužamas.

(2) Aizliegts izplatīt personiski iegūto informāciju par bērnu, kurš kļuvis par nozieguma upuri, liecinieku vai izdarītājs likumpārkāpumu, kā arī tādu informāciju, kura bērnam varētu kaitēt tūlīt vai tālākā nākotnē.

(3) Aizliegts izmantot bērna sniegto informāciju savtīgos nolūkos.

(4) Aizliegts intervēt bērnu un izplatīt presē un citos plašsaziņas līdzekļos informāciju par bērnu, kurš kļuvis par prettiesiskas darbības upuri, liecinieku vai izdarītājs likumpārkāpumu, izņemot gadījumu, kad bērns pats izsaka vēlēšanos pārdzīvoto izpaust atklātībai un tam piekrišot viņa vecāki vai citi bērna likumiskie pārstāvji. Ja uzsākts kriminālprocess, nepieciešama arī procesa virzītāja atļauja.

(5) Par informācijas neatļautu izmantošanu vai izplatīšanu vainīgās personas saucamas pie disciplinārās atbildības vai citas likumā noteiktās atbildības.

72. pants. Bērnu iestāžu darbinieku un pasākumu organizatoru atbildība

(1) Bērnu aprūpes, izglītības, veselības aprūpes un citās tādās iestādēs, kurās uzturas bērni, šo iestāžu vadītāji un darbinieki, bērnu pasākumu un tādu pasākumu organizatori, kuros piedalās bērni, personas, kuras minētajās iestādēs un pasākumos veic brīvprātīgo darbu vai saskaņā ar šīm iestādēm noslēgto vienošanos sniedz pakalpojumu, ir atbildīgas par bērna veselības un dzīvības aizsardzību, par to, lai bērns būtu drošībā, lai viņam tiktu sniegti kvalificēti pakalpojumi un ievērotas citas viņa tiesības.

73. pants. Iedzīvotāju pienākumi bērna tiesību aizsardzībā

(1) Katra iedzīvotāja pienākums ir sargāt savu un citu bērnu drošību, ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērna tiesību aizsardzības institūcijai par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.

(2) Veselības aprūpes, pedagoģiskie, sociālās sfēras vai policijas darbinieki, kā arī vēlētas valsts un pašvaldību amatpersonas, kurām kļuvis zināms par bērna tiesību pārkāpšanu un kuras par to nav ziņojušas minētajām institūcijām, par neziņošanu saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

75. pants. Bērna tikšanās ar dažādās valstīs dzīvojošiem vecākiem

(1) Bērnam, kura vecāki dzīvo citā valstī, ir tiesības regulāri, izņemot īpašus apstākļus, uzturēt ar viņiem personiskas attiecības un tiešus kontaktus (ar viņiem tikties). Attiecībā uz tiesībām vecākiem iebraukt valstī vai izbraukt no tās ir spēkā tikai tādi ierobežojumi, kas noteikti ar likumu un nepieciešami nacionālās drošības, sabiedriskās kārtības, iedzīvotāju veselības un tikumības vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

(2) Mātei vai tēvam, kas dzīvo citā valstī, ir tiesības noteiktā kārtībā iebraukt Latvijā ģimenes apvienošanas nolūkā.

76. pants. Valsts robežas šķērsošana

(1) Bērns var šķērsot valsts robežu abu vecāku vai viena no tiem, vai aizbildņa, vai viņu pilnvarotas personas pavadībā. Obligātās izglītības vecumu sasniedzis bērns var šķērsot valsts robežu patstāvīgi ar abu vecāku vai viena no tiem, vai aizbildņa piekrišanu.

(2) Kārtību, kādā bērns šķērso valsts robežu, nosaka Ministru kabinets.

2. grupā (10., 11., klašu audzēkņu) Bērnu tiesību aizsardzības likuma pārveidojamie panti

3. pants. Bērns un bērna tiesību vienlīdzības princips

(1) Bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.

(2) Bērna tiesības un brīvības valsts nodrošina visiem bērniem bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no bērna, viņa vecāku, aizbildņu, ģimenes locekļu rases, tautības, dzimuma, valodas, partijas piederības, politiskās un reliģiskās pārliecības, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, dzīvesvietas valstī, mantiskā un veselības stāvokļa, dzimšanas vai citiem apstākļiem.

(3) Administratīvo pārkāpumu tiesību un krimināltiesību jomā personai līdz 18 gadu vecumam piemēro visas attiecīgās tiesību normas, kas piemērojamas nepilngadīgām personām.

6. pants. Bērna tiesību aizsardzības princips

(1) Tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras.

(2) Visām darbībām attiecībā uz bērnu neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai pašvaldību institūcijas, sabiedriskās organizācijas vai citas fiziskās un juridiskās personas, kā arī tiesas un citas tiesībsardzības iestādes, prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses.

(3) Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību, kādā īstenojama bērna tiesību aizsardzība, nosaka Ministru kabinets.

(4) Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā tiek veikti nepieciešamie pasākumi bērna un vecāku atkalapvienošanās nodrošināšanai.

(5) Darbība vai bezdarbība, kuras rezultātā netiek ievērotas bērna tiesības (bērna atstāšana bez minimāliem iztikas līdzekļiem, pajumtes, aprūpes, aizbildnības), vai citas darbības, kas ierobežo bērna personiskās vai īpašuma tiesības un brīvības, uzskatāmas par amorālām un pretlikumīgām.

18. pants. Bērna tiesību garantijas

Bērna tiesību garantijas noteiktas Satversmē, šajā likumā, citos likumos un normatīvajos aktos, kā arī Latvijai saistošos starptautiskajos līgumos.

19. pants. Informācija par bērna tiesībām un pienākumiem

(1) Izglītības iestādes, kurās īsteno vispārējās izglītības programmas, nodrošina iespēju katram bērnam apgūt pamatzināšanas par bērna tiesībām un pienākumiem.

(2) Valsts informē sabiedrību par šā likuma un citu bērna tiesību aizsardzības jomā pieņemto likumu un normatīvo aktu noteikumiem, kā arī par starptautisko tiesību principiem šajā jomā.

20. pants. Ar bērna tiesību aizsardzību saistīto lietu izskatīšana

(1) Iesniedzumi un sūdzības, kas saistītas ar bērna tiesību aizsardzību, izskatāmas nekavējoties.

(2) Bērnam tiek dota iespēja tikt uzklautam jebkādas ar viņu saistītās iztiesāšanas vai administratīvās procedūras vai nu tieši, vai ar sava likumiskā pārstāvja vai attiecīgas institūcijas starpniecību.

(3) Lietas, kas saistītas ar bērna tiesību vai interešu nodrošināšanu, arī krimināllietas, kurās apsūdzētais ir nepilngadīgs, tiesā izskatāmas ārpus kārtas.

21. pants. Bērna tiesību ierobežojumi

(1) Bērna paša drošības un aizsardzības interesēs bērna tiesību īstenošanu var pakļaut tādiem ierobežojumiem, kas noteikti ar likumu un nepieciešami nacionālās drošības, sabiedriskās kārtības, iedzīvotāju tikumības un veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.

(2) Par šādiem ierobežojumiem bērnam ir jāsaņem paskaidrojumi, tiklīdz viņa tiesības tiek ierobežotas.

22. pants. Bērna pienākumi mājās

(1) Bērnam ir pienākums atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedalīties mājas darbos.

(2) Bērnam jāizturas ar cieņu pret saviem vecākiem (adoptētājiem) un citiem ģimenes locekļiem, pret aizbildņiem un audžuģimenes locekļiem.

23. pants. Bērna pienākumi pret sabiedrību

(1) Bērns ir pilntiesīgs sabiedrības loceklis. Viņa pienākumi pret sabiedrību pieaug atbilstoši vecumam.

(2) Bērnam ir pienākums mācīties atbilstoši savai fiziskajai un garīgajai attīstībai. Mācību laikā viņam jāievēro izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi.

(3) Bērnam atkarībā no viņa vecuma un brieduma pakāpes ir pienākums sargāt savu veselību.

(4) Bērnam jāizturas ar cieņu pret valsti, tās simboliem un jāievēro likumi.

(5) Bērnam jāievēro sabiedrībā pieņemtie uzvedības noteikumi. Bērns nedrīkst, izmantojot savas tiesības, aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

(6) Bērnam ir pienākums saudzīgi izturēties pret apkārtējo vidi.

25. pants. Vecāku tiesības ierobežot bērna brīvības

(1) Bērna tiesības uz privāto dzīvi, briedošanās un vārda brīvību vecāki var ierobežot atkarībā no viņa brieduma pakāpes, lai:

- 1) nodrošinātu bērna attīstību un aizsargātu viņa veselību un dzīvību;
- 2) aizsargātu sabiedrisko kārtību, iedzīvotāju tikumību un veselību;
- 3) aizsargātu citu personu tiesības un brīvības.

(2) Bērns var griezties pēc palīdzības bāriņtiesā, ja vecāki, viņaprāt, noteikuši nepamatotus ierobežojumus vai radušās citas domstarpības viņu attiecībās.

26. pants. Atbalsts ģimenei

(1) Ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Valsts un pašvaldība atbalsta ģimeni, it īpaši daudz bērnu ģimeni, un sniedz tai palīdzību.

(2) Ja vecāku un bērna attiecības nenodrošina bērna attīstībai labvēlīgu vidi vai bērns ir hroniski slims, pašvaldība palīdz ģimenei, nodrošinot psihologa, sociālā pedagoga vai cita speciālista konsultāciju, izraugās bērnam atbalsta ģimeni vai uzticības personu, kura palīdz noregulēt bērna un vecāku savstarpējās attiecības. Atbalsta ģimene vai uzticības persona, pamatojoties uz trīspusēju vienošanos, kas noslēgta starp atbalsta ģimeni vai uzticības personu, pašvaldības sociālo dienestu un ģimeni, kurai nepieciešams atbalsts, sniedz atbalstu bērnam vai ģimenei.

(3) Atkarībā no bērna vecuma pašvaldība palīdz ģimenei, it īpaši trūcīgai ģimenei, bērna audzināšanā un izglītošanā, arodapmācībā, darba un dzīvokļa meklējumos.

(4) Valsts un pašvaldības sniedz atbalstu ģimenes un bērnu izglītības, veselības nostiprināšanas, kultūras un sporta, kā arī atpūtas iestādēm un organizācijām, lai sekmētu bērna fizisko attīstību un radošo darbību, gādā par bērna brīvā laika pavadīšanas iespējām un sniedz citus pakalpojumus, kuri veicina bērna pilnveidošanos un palīdz ģimenei bērna audzināšanā.

27. pants. Bērna šķiršana no ģimenes

(1) Bērnu var šķirt no ģimenes, ja:

- 1) bērna dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ;
- 2) bērns nopietni apdraud savu veselību vai attīstību, lietojot alkoholu, narkotiskās vai toksiskās vielas;
- 3) bērns ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu.

(2) Šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā paredzētajos gadījumos bērns šķirams no ģimenes, ja nav iespējams novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot ģimenē. Ģimenes izlikšana no dzīvojamām telpām nedrīkst būt par iemeslu bērna šķiršanai no vecākiem.

(3) Šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenei. Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina tikai gadījumos, kad aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenei nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenei.

(4) Ja ārpusģimenes aprūpe tiek noteikta sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem:

- 1) vienas ģimenes bērni nav šķirami, izņemot īpašus gadījumus, kad tas tiek darīts bērnu interesēs;
- 2) izvēloties ārpusģimenes aprūpes veidu, vērā ņemams arī bērna viedoklis.

(4¹) Ja policija šķir bērnu no ģimenes sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem un vēl nav pieņemts lēmums par viņa ārpusģimenes aprūpi, policija var atteikties paziņot bērna atrašanās vietu viņa vecākiem, kā arī brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā. Ja bērns no ģimenes tiek šķirts sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem un vēl nav pieņemts lēmums par viņa ārpusģimenes aprūpi, bērnu aprūpes iestāde, izglītības iestāde, ārstniecības iestāde vai sociālās rehabilitācijas iestāde var aizliegt bērna vecākiem, kā arī brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, satikties ar bērnu, ja tikšanās ar konkrēto personu:

- 1) kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai;
- 2) rada draudus bērnam vai citiem šajā daļā minētajās iestādēs esošajiem bērniem.

(4²) Policija lēmumu par atteikšanos paziņot bērna atrašanās vietu un bērnu aprūpes iestāde, izglītības iestāde, ārstniecības iestāde vai sociālās rehabilitācijas iestāde lēmumu par aizliegumu satikties ar bērnu var paziņot mutvārdos. Minētos lēmumus var lūgt noformēt rakstveidā, kā arī pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

(4³) Ja bērns tiek šķirts no ģimenes šā panta 4.¹ daļā minētajā gadījumā, par to ne vēlāk kā nākamajā darbdienā informē bāriņtiesu, kura ir kompetenta lemt par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem. Bāriņtiesa, saņemot šo informāciju, ne vēlāk kā nākamajā darbdienā lemj par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem.

(5) Bāriņtiesa pēc tam, kad pieņemts lēmums par bērna šķiršanu no ģimenes, nekavējoties informē par to pašvaldības sociālo dienestu vai pašvaldības deleģēto personu. Šajos gadījumos pašvaldības sociālais dienests kopā ar citām pašvaldības institūcijām, bērna vecākiem un bērna tiesību aizsardzības iestādēm izstrādā ģimenes atbalsta un palīdzības programmu.

31. pants. Adopcija

(1) Lai bērna attīstībai nodrošinātu ģimenisku vidi, tiek atbalstīta adopcija.

32. pants. Ārpusģimenes aprūpes mērķis

Ārpusģimenes aprūpes mērķis ir radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai, atbalstīt bērna centienus būt patstāvīgam.

33. pants. Ārpusģimenes aprūpē ņemta bērna saskarsme ar vecākiem un citām personām

(1) Bērnam, kas nodots aizbildnībā vai audžuģimenē vai ievietots bērnu aprūpes iestādē, ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, kā arī ar brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, izņemot gadījumus, kad tas:

1) kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai;

2) rada draudus aizbildņiem, audžuģimenēm, bērnu aprūpes iestāžu darbiniekiem vai citiem bērniem.

(2) Ja ir šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi, bāriņtiesa, kura pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, var atteikties paziņot bērna vecākiem un citām šā panta pirmās daļas ievaddaļā minētajām personām bērna atrašanās vietu vai pieņemt lēmumu par personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošanu.

(3) Lēmumu par atteikumu paziņot bērna vecākiem un citām šā panta pirmās daļas ievaddaļā minētajām personām bērna atrašanās vietu un lēmumu par personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošanu ieinteresētās personas var pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā kārtībā. Pieteikuma iesniegšana tiesā neaptur minēto lēmumu darbību.

(4) Bērnu aprūpes iestādes vadītājs, audžuģimene vai aizbildnis var atļaut bērnam uzturēties pie vecākiem, kuriem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, vai citām šā panta pirmās daļas ievaddaļā minētajām personām, ja bāriņtiesa pieņēmusi par to lēmumu.

39. pants. Bērna statuss ārpusģimenes aprūpē

(1) Bērnu, kurš ņemts ārpusģimenes aprūpē, nedrīkst pazemot, uzsvērt viņa neaizsargātību vai atkarību vai citādā veidā aizskart viņa cieņu un godu.

(2) Ārpusģimenes aprūpes laikā jāveido bērna uzvedības, personīgās higiēnas un kulturālas saskarsmes prasme, jārada apstākļi vispārējās izglītības iegūšanai un aroda apgūšanai.

(3) Bērnu aprūpes iestāde informē bērnu par viņa tiesībām un pienākumiem ārpusģimenes aprūpē.

(4) Bērnam, kurš ievietots bērnu aprūpes iestādē, jāievēro iestādes iekšējās kārtības noteikumi, saudzīgi jāizturas pret iestādes inventāru un materiālajām vērtībām.

40. pants. Sankcijas un ierobežojumi

(1) Ja bērnu aprūpes iestādes vadītājam, sociālās korekcijas izglītības iestādes vadītājam, sociālās rehabilitācijas iestādes vadītājam, internātskolas direktoram, aizbildnim vai audžuģimenei ir pamatotas aizdomas, ka bērnam ir alkohols, narkotiskās, psihotropās vai toksiskās vielas vai to lietošanai nepieciešamās ierīces, kā arī priekšmeti un vielas, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību, bērnu drīkst pārmeklēt.

(2) Ja ir pamatotas aizdomas, ka bērnam adresētajā korespondencē vai citā sūtījumā ir alkohols, narkotiskās, psihotropās vai toksiskās vielas vai to lietošanai nepieciešamās ierīces, pornogrāfiski materiāli vai kaut kas cits, kas bērnam var būt kaitīgs vai bīstams, aprūpes iestādes vadītājs, sociālās korekcijas izglītības iestādes vadītājs, sociālās rehabilitācijas iestādes vadītājs, aizbildnis vai audžuģimene drīkst pārbaudīt bērnam adresēto korespondenci vai sūtījumu.

41. pants. Īpaši ierobežojumi

(1) Bērnam uz noteiktu laiku var aizliegt atstāt māju vai arī ierobežot viņa pārvietošanās brīvību, ja tas nepieciešams bērna aprūpei vai atbilst viņa labklājības interesēm gadījumos, kad:

1) bērnam ārpusģimenes aprūpe noteikta tādēļ, ka viņš nopietni apdraud savu veselību vai attīstību, lietojot alkoholu, narkotiskās, psihotropās vai toksiskās vielas, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, vai citas līdzīgas uzvedības dēļ;

2) ir īpaši apstākļi, lai uzskatītu šādu ierobežojumu par nepieciešamu.

(2) Bērnu var izolēt no citiem bērniem mājā, ja viņš apdraud savu vai citu cilvēku dzīvību vai veselību vai arī šāda izolēšana ir nepieciešama sakarā ar viņa aprūpi.

(3) Izolācijas ilgums nedrīkst pārsniegt 24 stundas, un turpināt bērna izolēšanu no pārējiem drīkst tikai īpašos gadījumos. Kopējais izolācijas ilgums nedrīkst pārsniegt 48 stundas.

(4) Izolācijas laikā nodrošināma bērna uzraudzība.

(5) Bērna izolācijas apstākļus un tās piemērošanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

42. pants. Ārpusģimenes aprūpes izbeigšana

(1) Ārpusģimenes aprūpi izbeidz, kad bērna vecāku ģimenē tiek nodrošināti labvēlīgi apstākļi bērna attīstībai vai arī viņš ir sasniedzis 18 gadu vecumu. Ilgāka bērna atstāšana aprūpes iestādē pieļaujama līdz mācību gada beigām, ja bērns turpina mācības.

(2) Šā panta pirmajā daļā noteiktajos gadījumos sešus mēnešus pirms iestādes atstāšanas tās vadītājs bērnam rakstveidā sniedz informāciju par likumā noteiktajām garantijām, arī par tiesībām saņemt dzīvojamo platību.

(3) Nolēmumu par pārtraukto vai atņemto aizgādības tiesību atjaunošanu pieņem tiesa vai bāriņtiesa likumā noteiktajā kārtībā.

43. pants. Palīdzības sniegšana pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas

(1) Izbeidzoties aizbildnībai, beidzoties bērna aprūpei audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē, pašvaldība atbilstoši likumam "Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" nodrošina bāreņi vai bērnu, kurš bija atstāts bez vecāku gādības, ar dzīvojamo platību un saskaņā ar Ministru kabineta noteiktajām sociālajām garantijām sniedz citu palīdzību arī pēc 18 gadu vecuma sasniegšanas.

(2) Tiesības uz neizmantotajām sociālajām garantijām personai saglabājas ne ilgāk kā līdz 24 gadu vecuma sasniegšanai.

44. pants. Darbs ar vecākiem bērna ārpusģimenes aprūpes laikā

(1) Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldība sniedz izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē.

(2) Audžuģimene, aizbildnis un bērnu aprūpes iestāde informē vecākus par bērna attīstību un veicina ģimenes saišu atjaunošanos.

45.¹ pants. Vecāku aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un aprūpes uzraudzība

(1) Vecāki var nodot bērnu citas personas aprūpē Latvijā uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem, ja pirms nodošanas vecāku dzīvesvietas bāriņtiesa atzinusi, ka šāda nodošana atbilst bērna interesēm un persona spēs bērnu pienācīgi aprūpēt. Bāriņtiesa, ja nepieciešams, pieprasa šīs personas dzīvesvietas bāriņtiesas atzinumu par attiecīgās personas spēju bērnu pienācīgi aprūpēt.

(2) Par citas personas aprūpē nodoto bērnu vecāku dzīvesvietas bāriņtiesa informē šīs personas dzīvesvietas bāriņtiesu, kas nodrošina regulāru attiecīgās personas aprūpē nodotā bērna dzīves apstākļu pārbaudi.

(3) Ja pēc bērna nodošanas citas personas aprūpē tiek konstatēts, ka šī persona bērnu pienācīgi neaprūpē, bāriņtiesa sadarbībā ar pašvaldības sociālo dienestu nodrošina bērna atgriešanos vecāku aprūpē. Ja bērna atgriešanās pie vecākiem nav iespējama, vecāku dzīvesvietas bāriņtiesa sadarbībā ar pašvaldības sociālo dienestu lemj par bērna ārpusģimenes aprūpi.

45.² pants. Ārpusģimenes aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē Latvijā un aprūpes uzraudzība

(1) Aizbildnis un audžuģimene var nodot bērnu uz laiku no viena mēneša līdz trim mēnešiem citas personas aprūpē Latvijā, ja pirms nodošanas bāriņtiesa, kas pieņēmusi lēmumu par ārpusģimenes aprūpi, atzinusi, ka šāda nodošana atbilst bērna interesēm un persona spēs bērnu pienācīgi aprūpēt. Bāriņtiesa, ja nepieciešams, pieprasa šīs personas dzīvesvietas bāriņtiesas atzinumu par attiecīgās personas spēju bērnu pienācīgi aprūpēt.

(2) Aizbildnis un audžuģimene vienojas ar personu par kārtību, kādā personai sedz izdevumus, kas saistīti ar bērna uzturu.

(3) Bērnu aprūpes iestāde var atļaut bērnam iestādē tikt ar personu vai nodot bērnu uz laiku šīs personas aprūpē, ja tai atbilstoši šā likuma 45.³ pantam piešķirts viesģimenes statuss un bērnu aprūpes iestāde ir guvusi pārlicību, ka viesģimene sniegs šim bērnam nepieciešamo atbalstu un spēs atbilstoši bērna vajadzībām viņu aprūpēt un uzraudzīt.

(4) Bērnu aprūpes iestāde, rakstveidā vienojoties ar viesģimeni, nosaka bērna uzturēšanās ilgumu viesģimenē, pušu tiesības un pienākumus, kā arī izmaksā tai piešķirto bērna uzturādu vai pabalstu uzturam atbilstoši laikposmam, kurā bērns atrodas citas personas aprūpē.

(5) Noslēgtās vienošanās apliecinātu kopiju bērnu aprūpes iestāde nosūta viesģimenes dzīvesvietas bāriņtiesai. Bāriņtiesa nodrošina regulāru viesģimenē ievietotā bērna dzīves apstākļu pārbaudi.

(6) Ja pēc bērna nodošanas citas personas aprūpē tiek konstatēts, ka šī persona bērnu pienācīgi neaprūpē, bāriņtiesa, kas pieņēmusi lēmumu par ārpusģimenes aprūpi vai piešķīrusi personai viesģimenes statusu, sadarbībā ar pašvaldības sociālo dienestu nodrošina bērna atgriešanos ārpusģimenes aprūpē.

(7) Lai cita persona, kas uzņēmusi ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu, varētu šo bērnu adoptēt vai ņemt aizbildnībā, ir nepieciešams par bērna ārpusģimenes aprūpi lēmušās bāriņtiesas atzinums, ka tas atbilst bērna labākajām interesēm.

45.⁴ pants. Vecāku aprūpē un ārpusģimenes aprūpē esoša bērna nodošana citas personas aprūpē ārvalstī un aprūpes uzraudzība

(1) Vecāki var nodot bērnu citas personas aprūpē ārvalstī uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem, ja tam piekrīt vecāku dzīvesvietas bāriņtiesa un ja šī bāriņtiesa atzinusi, ka nodošana atbilst bērna interesēm un attiecīgā persona spēs bērnu pienācīgi aprūpēt.

(2) Bērnu aprūpes iestādē vai audžuģimenē esošu bērnu, kurš sasniedzis 12 gadu vecumu, var nodot uz laiku citas personas aprūpē ārvalstī, ja to vēlas bērns un ja tam piekrīt bērnu aprūpes iestāde vai audžuģimene un bāriņtiesa, kas pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, ir atzinusi, ka nodošana atbilst bērna interesēm un attiecīgā persona spēs bērnu pienācīgi aprūpēt.

(2¹) Aizbildnībā esošu bērnu var nodot uz laiku citas personas aprūpē ārvalstī, ja to vēlas bērns un ja tam piekrīt aizbildnis un bāriņtiesa, kas pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, ir atzinusi, ka nodošana atbilst bērna interesēm un attiecīgā persona spēs bērnu pienācīgi aprūpēt.

(2²) Izņēmuma gadījumā bērnu aprūpes iestādē un audžuģimenē esošu bērnu, kurš jaunāks par 12 gadiem, var nodot uz laiku citas personas aprūpē ārvalstī, ja bērns citas personas aprūpē ārvalstī tiek nodots kopā ar brāļiem un māsām, pusbrāļiem un pusmāsām, no kuriem vismaz viens ir sasniedzis 12 gadu vecumu.

(3) Pirms bāriņtiesa lemj par bērna nodošanu citas personas aprūpē ārvalstī, persona, kura vēlas uzņemt bērnu, iesniedz bāriņtiesai attiecīgās valsts kompetentās bērnu tiesību aizsardzības iestādes:

1) atzinumu, kurā sniedz personas piemērotības izvērtējumu atbilstoši šā likuma 45.³ panta otrās un 2.¹ daļas prasībām;

2) apliecinājumu, ka tā nodrošinās aprūpē nodotā bērna dzīves apstākļu regulāru pārbaudi un sniegs bāriņtiesai pārskatu par katrā šādā pārbaudē konstatēto.

(4) Šā panta trešajā daļā minētie dokumenti iesniedzami bāriņtiesai, pievienojot to notariāli apliecinātu tulkojumu latviešu valodā. Ārvalstīs izsniegtajiem dokumentiem jābūt legalizētiem vai apliecinātiem saskaņā ar 1961.gada 5.oktobra Hāgas konvenciju par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu, ja Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos nav paredzēta cita kārtība.

(5) Aizbildnis un audžuģimene vienojas ar personu par kārtību, kādā personai sedz izdevumus, kas saistīti ar bērna uzturu.

(6) Bērnu aprūpes iestāde, rakstveidā vienojoties ar ģimeni, nosaka ārpusģimenes aprūpes iestādē ievietotā bērna uzturēšanās ilgumu citā ģimenē ārvalstī, pušu tiesības un pienākumus, kā arī izmaksā tai piešķirto bērna uzturādu vai pabalstu uzturam atbilstoši laikposmam, kurā bērns atrodas citas personas aprūpē ārvalstī.

(7) Noslēgtās vienošanās apliecinātu kopiju bērnu aprūpes iestāde nosūta bāriņtiesai, kas pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi.

(8) Ja pēc bērna nodošanas citas personas aprūpē tiek konstatēts, ka šī persona bērnu pienācīgi neaprūpē,

bāriņtiesa sadarbībā ar attiecīgās valsts kompetento bērnu tiesību aizsardzības iestādi nodrošina bērna atgriešanos vecāku, aizbildņa, audžuģimenes vai bērnu aprūpes iestādes aprūpē. Ja bērna atgriešanās pie vecākiem nav iespējama, vecāku dzīvesvietas bāriņtiesa sadarbībā ar pašvaldības sociālo dienestu lemj par bērna ārpusģimenes aprūpi.

(9) Lai laulātie vai persona, kas ārvalstī uzņēmusi ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu, varētu šo bērnu adoptēt, ir nepieciešams par bērna ārpusģimenes aprūpi lēmušās bāriņtiesas atzinums, ka tas atbilst bērna labākajām interesēm.

48. pants. Bērna aizsardzība no smēķēšanas, alkoholisko un enerģijas dzērienu ietekmes

(1) Bērns nedrīkst smēķēt, lietot bezdūmu tabakas izstrādājumus, alkoholiskos un enerģijas dzērienus. Bērns ir aizsargājams no smēķēšanas un alkoholisko dzērienu ietekmes. Bērns nedrīkst atrasties smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču dūmu un tvaika ietekmē. Bērna klātbūtnē nedrīkst smēķēt, lai nodrošinātu viņam no smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču dūmiem un tvaika brīvu vidi.

(2) Bērnā jārada negatīva attieksme pret smēķēšanu, bezdūmu tabakas izstrādājumu, alkoholisko un enerģijas dzērienu lietošanu. Bērnā ir aizliegts strādāt darbus, kas tieši saistīti ar tabakas izstrādājumu vai citu smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču, vai to uzpildes tvertņu ražošanu, izmēģināšanu, glabāšanu, lietošanu, kā arī tirdzniecību vai reklāmu. Bērnā ir aizliegts strādāt darbus, kas tieši saistīti ar alkoholisko vai enerģijas dzērienu ražošanu, izmēģināšanu, glabāšanu, lietošanu, kā arī tirdzniecību vai reklāmu, izņemot gadījumu, kad bērns saskaņā ar attiecīgās profesionālās izglītības programmas praktiskās daļas apguvi atrodas mācību praksē, kura tiek veikta prakses vadītāja klātbūtnē un kuras gaitā tiek nodrošināta ar darba aizsardzību saistīto normatīvo aktu ievērošana.

(3) Saskaņā ar Alkoholisko dzērienu aprites likumu, Enerģijas dzērienu aprites likumu un Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumu bērnam nedrīkst pārdot alkoholiskos un enerģijas dzērienus, tabakas izstrādājumus vai citus smēķēšanai paredzētus izstrādājumus vai ierīces, vai to uzpildes tvertnes.

(4) Par bērna iesaistīšanu alkoholisko un enerģijas dzērienu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanā, kā arī smēķēšanā vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības. Par bērna iesaistīšanu alkoholisko un enerģijas dzērienu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanā, kā arī smēķēšanā uzskatāma arī alkoholisko un enerģijas dzērienu vai tabakas izstrādājumu vai citu smēķēšanai paredzētu izstrādājumu vai ierīču, vai to uzpildes tvertņu nodošana bērna rīcībā.

(5) Bērnā, kuram radušies psihiski vai uzvedības traucējumi alkoholisko dzērienu lietošanas dēļ, nodrošināma obligāta ārstēšana un sociālā rehabilitācija Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Valsts budžetā tam atvēlami līdzekļi. Gadījumā, kad bērns vai viņa vecāki nepiekrīt obligātajai ārstēšanai, to veic, ja saņemta bērna dzīvesvietas bāriņtiesas piekrišana.

49. pants. Bērna aizsardzība no narkotisko, psihotropo, toksisko un citu apreibinošu vielu lietošanas

(1) Bērns nedrīkst lietot narkotiskās, psihotropās, toksiskās un citas apreibinošas vielas. Bērns ir aizsargājams no narkotisko, psihotropo, toksisko un citu tādu apreibinošu vielu lietošanas, kurām ir negatīva ietekme uz organismu, no šādu vielu izgatavošanas, tirdzniecības un jebkāda veida izplatīšanas.

(2) Par narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu nodošanu bērna rīcībā vai tādu apstākļu radīšanu, ka šīs vielas kļuvas bērnam brīvi pieejamas, par bērna pamudināšanu lietot narkotiskās, psihotropās, toksiskās vai citas apreibinošas vielas, bērna iesaistīšanu šādu vielu lietošanā vai izplatīšanā vainīgās personas saucamas pie kriminālatbildības.

(3) Bērnā, kuram radušies psihiski vai uzvedības traucējumi narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu lietošanas dēļ, nodrošināma obligāta ārstēšana un sociālā rehabilitācija Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Valsts budžetā tam atvēlami līdzekļi. Gadījumā, kad bērns vai viņa vecāki nepiekrīt obligātajai ārstēšanai, to veic, ja saņemta bērna dzīvesvietas bāriņtiesas piekrišana.

50. pants. Bērns un spēles, filmas, plašsaziņas līdzekļi

(1) Aizliegts bērnam demonstrēt, pārdot, dāvināt, izīrēt un propagandēt rotaļlietas un videoierakstus, datorspēles, laikrakstus, žurnālus un cita veida publikācijas, kurās propagandēta cietsirdīga uzvedība, vardarbība, erotika, pornogrāfija, kas rada draudus bērna garīgajai attīstībai.

(2) Bērnam nedrīkst būt pieejami materiāli, kuros propagandēta cietsirdīga uzvedība, vardarbība, erotika, pornogrāfija un kuri rada draudus bērna garīgajai attīstībai, neatkarīgi no to izpausmes veida, pārraidīšanas ierīces un atrašanās vietas.

(3) Lai aizsargātu bērna tiesības, ierobežojumus radio un televīzijas programmās nosaka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums.

(4) Bērnam aizliegts atrasties vietās, kur izgatavo vai demonstrē erotiska un pornogrāfiska rakstura materiālu vai sagatavo vai demonstrē pornogrāfisku priekšnesumu.

(5) Bērnu aizliegts iesaistīt pornogrāfiska rakstura materiāla izgatavošanā vai izplatīšanā, kā arī pornogrāfiska priekšnesuma sagatavošanā vai demonstrēšanā.

(6) Jautājumus, kas saistīti ar bērnu pornogrāfijas aprites aizliegumu, regulē Pornogrāfijas ierobežošanas likums.

(7) Bērnam, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu, aizliegts mācību laikā bez izglītības iestādes administrācijas rakstveida atļaujas un nakts laikā atrasties interneta zālēs, datorsalonus, interneta kafejnīcās un citās tamlīdzīgās vietās, kur par maksu sniedz interneta un datorspēļu pakalpojumus. Par nakts laiku šā panta izpratnē uzskatāms laiks no pulksten 22.00 līdz 6.00, ja attiecīgā pašvaldība attiecībā uz šo laiku nav noteikusi stingrākus ierobežojumus.

(8) Saskaņā ar Azartspēļu un izložu likumu bērnam nedrīkst būt pieejamas spēļu zāles un bērns nedrīkst piedalīties azartspēlēs.

(9) Datorspēļu izplatīšanas noteikumus nosaka Ministru kabinets.

(10) Par šajā pantā minēto aizliegumu un ierobežojumu pārkāpšanu vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

50.¹ pants. Ierobežojumi bērna iesaistīšanai pasākumos

(1) Bērns var piedalīties dažādās aktivitātēs (pasākumos), ja tās netraucē viņam iegūt izglītību, kā arī neapdraud viņa drošību, veselību, tikumību vai citas bērna tiesības un būtiskas intereses, kā arī valsts drošību.

(2) Bērnu aizliegts iesaistīt skaistuma konkursos vai citos tamlīdzīgos pasākumos, kuru galvenais mērķis ir vienīgi viņa ārējā izskata vērtēšana.

(2¹) Bērnu aizliegts iesaistīt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), izņemot gadījumus, kad bērns piedalās Eiropas Savienības, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, Austrālijas Savienības, Brazīlijas Federatīvās Republikas vai Jaunzēlandes organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos) vai tādās valsts organizētās militāra rakstura aktivitātēs (pasākumos), ar kuru Latvijas Republika noslēgusi līgumu par dubultās pilsonības atzīšanu.

(3) Bērns var piedalīties aktivitātēs (pasākumos), kas saistītas ar ārējā izskata demonstrēšanu (modeļu skolas, tērpu demonstrēšana, preču reklamēšana u.c. tamlīdzīgi pasākumi), tikai tad, ja uz pasākuma organizatoru, darba devēju, kā arī citu personu, kura nodarbojas ar bērna iesaistīšanu šādos pasākumos, nav attiecināmi šā likuma 72.panta piektajā un sestajā daļā minētie ierobežojumi.

(4) Kārtību, kādā bērnus var iesaistīt šā panta trešajā daļā minētajos pasākumos, nosaka Ministru kabinets.

(5) Par šajā pantā minēto aizliegumu un ierobežojumu pārkāpumiem personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

50.² pants. Bērna drošība publiskos pasākumos vai publisku vietu apmeklēšanas laikā

(1) Publiskos pasākumos, kuros piedalās bērni, vai bērniem pieejamās publiskās izklaides, sporta vai atpūtas vietās nodrošināma bērna drošība.

(3) Par bērna drošību publiskos pasākumos ir atbildīgas šā likuma 72.pantā minētās personas.

(4) Publiska pasākuma organizatoram, kas konstatē, ka šajā pasākumā bērns ir apmaldījies vai pamests, vai atrodas tādos apstākļos, kas apdraud viņa drošību vai veselību, par to jāinformē bērna vecāki vai viņu aizstājēji, bet, ja tas nav iespējams, — policija.

50.³ pants. Drošības prasības, sniedzot bērna uzraudzības pakalpojumus

(1) Ja vecāki vai persona, kuras aprūpē bērns nodots, nevar nodrošināt, ka bērns līdz septiņu gadu vecumam viņu prombūtnes laikā atrodas uzticamas personas klātbūtnē, viņiem ir pienākums nodrošināt bērna uzraudzību pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja bērna dzīvesvietā vai citā bērna uzraudzībai paredzētā vietā, vai

pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu vai bērnu interešu izglītības programmu.

(2) Šā likuma 72.pantā noteiktie ierobežojumi attiecināmi arī uz bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju (tā darbiniekiem).

(3) Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējs pakalpojumu sniegšanas vietā nodrošina bērnam atbilstošu vidi, kas nerada draudus viņa drošībai, dzīvībai, veselībai, tikumībai un vispusīgai attīstībai, kā arī nodrošina bērna likumiskajam pārstāvim iespēju iepazīties ar dokumentāciju, kas apliecina šā likuma 72.panta piektajā un sestajā daļā noteikto prasību izpildi.

(4) Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējs tiek reģistrēts Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrā. Prasības bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, to reģistrēšanas noteikumus, Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistra pārzini un reģistrā iekļaujamo informāciju nosaka Ministru kabinets.

51. pants. Bērna aizsardzība no prettiesiskām darbībām

(1) Par vardarbību pret bērnu, par bērna pamudināšanu vai piespiešanu piedalīties seksuālās darbībās, par bērna izmantošanu vai iesaistīšanu prostitūcijā vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

(2) Bērnam, kurš ir noziedzīga nodarījuma, ekspluatācijas, seksuālas izmantošanas, vardarbības vai jebkādas citas nelikumīgas, cietsirdīgas vai cieņu aizskarošas darbības upuris, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā bez maksas sniedzama nepieciešamā palīdzība, lai viņš atgūtu fizisko un psihisko veselību un integrētos sabiedrībā. Šādai ārstēšanai un reintegrēšanai jānotiek bērna veselībai, pašcieņai un godam labvēlīgā vidē, rūpīgi sargājot bērna intīmo noslēpumu.

(3) Katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu. Par neziņošanu vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

(4) Policijai ir pienākums informēt bāriņtiesu pēc bērna atrašanās vietas par policijas pieņemto lēmumu par nošķiršanu, ja šis lēmums ir pieņemts saistībā ar kaitējuma draudiem bērnam vai tās personas, kas pastāvīgi dzīvo kopā ar bērnu, brīvībai, dzīvībai vai veselībai.

52. pants. Bērns — vardarbības vai citas prettiesiskas darbības upuris

(1) Vardarbības rezultātā cietušo bērnu ārstēšanai un rehabilitācijai izveidojamas īpašas iestādes vai nodaļas vispārējās ārstniecības iestādēs un valsts budžetā atvēlami speciāli līdzekļi. Izdevumus par bērna ārstēšanu un rehabilitāciju sedz valsts un pēc tam regresa kārtībā piedzen no vainīgajām personām.

(2) Bērnam, kurš saslimis ar kādu no seksuāli transmisīvajām slimībām, piemērojama speciāla ārstēšana. Bērna saslimšanā vainīgie pieaugušie saucami pie likumā noteiktās atbildības, un no viņiem piedzenami bērna ārstēšanas izdevumi.

(3) Bērnu, kurš kļuvis par vardarbības (prettiesisku darbību) upuri, aizliegts:

- 1) atstāt vienatnē, izņemot gadījumus, kad bērns pats to vēlas un šo izvēli par pareizu atzīst psihologs, kurš speciāli sagatavots darbam ar vardarbībā cietušiem bērniem;
- 2) atstāt bez psiholoģiskas un cita veida aprūpes;
- 3) konfrontēt ar iespējamo vardarbības (prettiesiskas darbības) izdarītāju, kamēr bērns nav pietiekami psiholoģiski sagatavots šādai konfrontācijai;
- 4) pakļaut jebkādu piespiedu līdzekļu pielietošanai informācijas iegūšanas vai citā nolūkā.

(4) Bērnam, kurš cietis no vardarbības (prettiesiskām darbībām) savā ģimenē vai kuram pastāv reāli vardarbības draudi, nekavējoties nodrošināma ārpusģimenes aprūpe, ja vainīgās personas nav iespējams izolēt no bērna.

Informācijai:

Bērnu tiesību aizsardzības likumā lietotie termini:

- 1) **bārenis** — bērns, kura vecāki ir miruši vai likumā noteiktajā kārtībā atzīti par mirušiem;
- 2) **bez vecāku gādības palicis bērns** — bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības;
- 3) **audžuģimene** — ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimeniskā vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana savā ģimenē, līdz brīdim, kad bērns var atgriezties

savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē;

3¹⁾ **specializētā audžuģimene** — audžuģimene, kas nodrošina aprūpi noteiktas mērķgrupas bērnam, kuram ir nepieciešama īpaša aprūpe;

4) **atbalsta ģimene** — ģimene, kas bērna aprūpē sniedz atbalstu citai ģimenei, pamatojoties uz pašvaldības sociālā dienesta veiktu izvērtējumu par atbalsta nepieciešamību;

5) **uzticības persona** — persona, kas sniedz atbalstu ģimenē esošam bērnam, pamatojoties uz pašvaldības sociālā dienesta veiktu izvērtējumu par atbalsta nepieciešamību;

6) **pajumte** — dzīvošanai derīgā stāvoklī esoša apkurināma dzīvojamā telpa (mājoklis), kas atbilst būvniecības un sanitāro normu prasībām;

7) **ārpusģimenes aprūpe** — aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē, bērnu aprūpes iestādē;

8) **bērnu aprūpes iestāde** — iestāde, kurā tiek nodrošināta sociālā aprūpe un sociālā rehabilitācija bāreņiem vai bez vecāku gādības palikušiem bērniem, kā arī bērniem, kuriem nepieciešama sociālā rehabilitācija vai īpaša aprūpe veselības stāvokļa dēļ;

9) **patversme** — bērnu aprūpes iestāde, kura īslaicīgi nodrošina bērnu ārpusģimenes aprūpi;

9¹⁾ **vardarbība** — visu veidu fiziska vai emocionāla cietsirdība, seksuāla vardarbība, nolaidība vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna veselību, dzīvību, attīstību vai pašcieņu;

10) **seksuāla vardarbība** — bērna iesaistīšana seksuālās darbībās, ko bērns nesaprot vai kam nevar dot apzinātu piekrišanu;

11) **fiziska vardarbība** — bērna veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums saskarsmē ar bērnu vai apzināta bērna pakļaušana kaitīgu faktoru, tai skaitā tabakas dūmu, iedarbībai;

12) **emocionāla vardarbība** — bērna pašcieņas aizskaršana vai psiholoģiska ietekmēšana (draudot viņam, lamājot, pazemojot viņu, bērna klātbūtnē vardarbīgi izturas pret viņa tuvinieku vai citādi kaitējot viņa emocionālajai attīstībai);

13) **vecāku nolaidība** — bērna aprūpes un uzraudzības pienākumu nepildīšana;

14) **ielas bērni** — bērni, kuriem ir nepietiekama saikne ar ģimeni un kuri lielāko daļu laika pavada uz ielas vai citos bērna attīstībai nepiemērotos apstākļos;

15) **viesģimene** — laulātie vai persona, kas uz laiku uzņem savā dzīvesvietā bērnu aprūpes iestādē ievietotu bērnu vai bērnu aprūpes iestādē kontaktējas ar tur ievietotu bērnu;

16) **daudzbērnu ģimene** — ģimene, kuras aprūpē ir vismaz trīs bērni, to skaitā audžuģimenē ievietoti un aizbildnībā esoši bērni. Par daudzbērnu ģimenes bērnu uzskatāma arī pilngadīga persona, kas nav sasniegusi 24 gadu vecumu, ja tā iegūst vispārējo, profesionālo vai augstāko izglītību;

17) **bērnu uzraudzības pakalpojums** — kvalificēts uzraudzības un aprūpes pakalpojums, kura mērķis ir nodrošināt bērna atrašanos pieaugušā klātbūtnē un drošu, saturīgu un lietderīgu dienas organizēšanu bērnam, sekmējot bērna vispusīgu attīstību.